

אל תחמיצו את חור ההצצה ואת התערוכה כולה

לקירות ולחומות בישראל יש משמעות תיאולוגית, פוליטית וביטחונית. התערוכה "לדבר אל הקיר" מפרקת מהם את המטען האלגורי וגם מדגישה את הנוכחות הפיזית שלהם במרחב

קריאת נ | שמרו | | | | |

שרון בלבן, "הבחוב",
2020 צילום: נועה בכנר

גלעד מלצר
התראות במייל
01 בדצמבר 2021

קירות הם אובייקטים כה ממשיים ונפוצים עד כי הם נדמים כמובנים מאליהם. למרות שתפקידם להפריד ולהגדיר חללים וגבולות, השכיחות שלהם הופכת אותם לשקופים. כמעט. קירות, מחיצות וחומות משמשים גם כמטאפורה להסתגרות, הגנה, אטימות, ביטחון, משענת או מחסום באינספור ביטויים, אמרות ופתגמים. למשל "נכנס עם הראש בקיר", או "הסכמה מקיר לקיר". ככל הפנים הזה, המטאפורה והחומרי, ביחד ולחוד, עומד במרכז התערוכה "לדבר אל הקיר", שאצר דן אורימאן. חלק מהעבודות מתייחסות לממד האלגורי שעולה מן הביטוי, ואחרות בעיקר לעובדה שבכל זאת, לקירות יש מקום חשוב בתולדות האמנות, ספציפית בזו המודרנית והעכשווית.

החומריות של קירות נחשפת בסדרת התבליטים "שפשוף" שיצר עמי רביב. מה שנראה כמו משטחים או קירות מקולפים הם למעשה דיקטים שכוסו ועליהם הוטבעו עקבות רישום פלג גופו העליון. רביב, ששרד פציעה קשה בשרותו הצבאי, חוזר אל הפגיעות של החומר. הגריעות והשפשופים נרשמים על פני השטח כציור מופשט, ואל שכבות החומר — עץ לבד, לינולאום, צבעים — בקימוטים, מתיחות וכיווצים אשר מדגישים את תלת הממד, של היצירה ושל הגוף.

מראה הצבה בתערוכה צילום: דן אורימאן

הקיר השחור שבמרכז הוא האנטיטזה למוסכמה של קירות בחללי תצוגה ומוזיאונים. כקונטרה ללובן הנקי, החלק, מהוקצע, ישר ודומם של אינספור קוביות לבנות, הציבה אורלי סבר את "אבא", קיר שחור, גס ומחוספס, נודף את ריח הצבעים והזפת שמכסים אותו, אלכסוני ורעשני. אם הקובייה הלבנה היא הרחם האימהי של האמנות במאה השנים האחרונות, הפסל של סבר הוא זה שלמענו חללים אלו נוצרו. הפיסול (הפוסט) מינימליסטי, המופשט, הניאומטרי, המאסיבי, שהקיום שלו אפשרי אך ורק לנוכח הקובייה הלבנה. המונוליסט שנראה כאילו יצא מהסצינה המפורסמת ב"אודיסאה בחלל", מזמין להקשיב לפעימות המסתוריות שבוקעות מתוכו, בהיפוך קומי של הביטוי אוננים לכותל.

לא נפקד, כמובן, מקומו של הקיר המפורסם בעולם, "הכותל המערבי" שקטע ממנו ציירה

הבחירה של נעמי סימון טוב לצייר בקלוז'אפ מקטע קטן של הכותל המערבי מנתקת את האתר מסבך הקשריו ומציבה אותנו מול הדבר עצמו, בלי ההילה שמעניקים לו המיקום וההקשר

נעמי סימון טוב כחלק מסדרת המקומות הקדושים (2003). הבחירה לצייר בקלוז'אפ מקטע קטן של אבני שתי'וערב במכוון מנתקת את האתר הכה מזהה מסבך הקשריו. אחרי אינספור ציורים וצילומים של הכותל, של צליינים, אמנים ותיירים, סימון טוב מציבה אותנו מול הדבר עצמו, בלי ההילה שמעניקים לו המיקום וההקשר. יש חומריות, צורניות, מרחק, קומפוזיציה, צבעוניות טקסטורה, ובה נתבונן. המערב הוא גם הכיוון המנטלי של האמנות, את אבני היסוד שלו לומדים ומלמדים מדור לדור, ולמרכזיו מופנות הקובלנות והתפילות של אמנים ואמניות ששואפים להיות עוד לבנה בחומה.

לקירות ולחומות בישראל משמעות תיאולוגית, פוליטית, ביטחונית, היסטורית-ציונית. המיצב "הדרך" של אלה ליטביץ מורכב מסלעים ועליהם סימון שבילים באדום ולבן המוכרים לכל מי שטייל ברחבי הארץ. אלא שמה שאמור לעזור לנוע בחופשיות במרחב נהפך כאן למכשול ומחסום, בדומה לאלה שמוקמים ונהרסים בקביעות באזורי חיכוך.

- פרסומת -

הקטלוג הצנוע שמלווה את התערוכה מצוין, אך כדי לדון במגדל-אובליסק של מרטיק ויסקו המתנשא במרכז החלל, האוצר דן אורימיאן לא היה צריך להפליג עם חוקר התרבות הצרפתי פול וירליו לקו הביצורים שהקימו הנאצים בזמן מלחמת העולם השנייה לחופי מערב אירופה. המיווג בין אידיאולוגיית קיר הברזל לבין אדריכלות ברוטליסטית, אטומה, כוחנית, מלווה את הציונות מימי חומה ומגדל כשיטה להנכחת בעלות דרך חומת הפרדה שמתפתלת במרכז הארץ, ועד יישובים שנעולים מאחורי גדרות ושערים. מספיק לצאת לנסיעה בכביש 443 בואכה ירושלים וסביבותיה, או סתם להביט מזרחה מהחלונות של בצלאל, שם ויסקו סיים השנה את לימודיו בהצטיינות.

מרטיק ויסקו, *The First Degree of the Terrible*, 2021. צילום: נועה בכנר

"הבהוב", קיר מסכי הווידיאו של שרון בלבן, הוא תזכורת שמזמן קירות אינם רק בטון ואבן. מה שנלוי הוא למעשה היפוך, "הצד השני", של משטח פח ובו שתי וערב של חורים. כריות של אצבעות סותמות כמה מהחורים, מאותתות שמהו מתרחש, משהו שולח מסר משם. הפיקסלים המוגדלים, כל מה שמתרחש על המסך-קיר, תוקתק כקוד אי שם בקצה השני של התמסרות שכולנו בוהים בהם במסכי הסלולרי, המחשב, ועל קירות הפרסום הדיגיטלי במרחב הציבורי. הסמכות המפנטת של המסכים המדברים מפורקת בצמד עבודות הווידיאו של אהד פישוף. ראש מדבר ממלא את הפריים, מדקלם בטון מדוד, שטוח סקסט שעל פניו מובן. המילים מובנות, המשפטים מובנים, אבל משהו לא מסתדר, מסתחרר ומתערפל. לא לשוא העבודות נקראות How גאפס־ו־Gaps. אף שהשפה והזימיו ברורים ומוכרים, התקשורת משובשת. אפשר לומר שנוצר קיר.

אורלי סביר, "אבא", 2021 צילום: נועה בכנר

בשני מסכי הווידאו הפונים בזווית זה אל זה, גילגילי כהן נשענת על קיר ברחוב במרכז ירושלים, מלטפת אותו, מדברת אליו ומתרפקת עליו. היא מספרת לו ולנו, בקלוד'אפ ומרחוק על שנותיה כסטודנטית בעיר, על אהבות ואכזבות, כמיהות ותקוות. לו היתה עושה זאת כשני קילומטר מורחה מול הכותל המערבי, היה הדבר מובן מאליו. אך כאן אותו אקט, אותו טקס שעבר חילון, נראה לעוברים ושבים כמו עוד מופע של סינדרום ירושלים.

עמי רביב, מתוך הסדרה "שפשוף", 2020-2021 צילום: נועה בכנר

קירות הם פיתוי לדעת מה מסתתר מעבר להם. לשמוע ולראות, להיות הזכוכית של הקיר, אז לפחות האוזן שמוצמדת, או העין שמציצה. אל תחמיצו את חור ההצצה שקדח יואב פרי ואת התערוכה כולה.

"לדבר אל הקיר" — אוצר דן אורימיאן. "הקובייה", יהושע יבין 13, ירושלים.

ראשון־חמישי, 9:00-17:00. עד 31.12

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

[אמנות](#)